

Profesionalni razvoj pedagoških djelatnika usmjeren komunikacijskim kompetencijama

dr.sc. Irena Kiss

„Kako to da imamo tako puno informacija, a znamo tako malo?“

Noam Chomsky

Kompetencija inovativnog poučavanja

Unapređenjem osobnog profesionalnog razvoja, u skladu s osnovnim andragoškim postavkama, odnosno postavkama pedagogije cjeloživotnog učenja stvara se podloga za kompetenciju inovativnog poučavanja, čiji su preduvjet tzv. meke vještine, među kojima su aktivno slušanje, pregovaračke vještine, kritičko i kreativno mišljenje, rješavanje problema. Navedeno poučavanje podrazumijeva njihovu uporabu uz implementaciju informacijsko komunikacijske tehnologije u obrazovni proces i prilagodbu stilova učenja i poučavanja.

Profesionalno usavršavanje pedagoških djelatnika u Republici Hrvatskoj organizira se putem Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Agencije za odgoj i obrazovanje, projekata financiranih od strane Europske unije. Djelatnost Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih su poslovi planiranja, razvijanja, organiziranja, provedbe, praćenja i unapređivanja sustava strukovnog obrazovanja i obrazovanja odraslih.

Viziju navedenih institucija čini dostupan, fleksibilan i prohodan sustav strukovnog obrazovanja i obrazovanja odraslih, temeljen na kompetencijama, u funkciji potreba svakoga pojedinca i društva, nositelj razvoja hrvatskoga gospodarstva i veće zapošljivosti.

Strateški ciljevi odnose se na razvijanje kvalifikacija temeljenih na kompetencijama i rezultatima učenja, trajno usklađivanje obrazovanje s potrebama tržišta rada, gradnja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji omogućava cjeloživotno učenje i mobilnost, i u konačnici definiranje uloge nastavnika u sustavu orijentiranome na rezultate učenja.

U skladu s tim, kontinuirano se promovira razvoj cjeloživotnog učenja i obrazovanja, a posebno provedbom nacionalne obrazovane kampanje Tjedan cjeloživotnog učenja. Koncept cjeloživotnog učenja zamisao je usustavljanja učenja u svim životnim

razdobljima (od rane mladosti do starosti) i u svim oblicima u kojima se ostvaruje (formalno, neformalno i informalno). Učenje je kontinuirani proces u kojem su rezultati i motiviranost pojedinca za učenje u određenom životnom razdoblju uvjetovani znanjem, navikama i iskustvima učenja stečenima u mlađoj životnoj dobi. Uz koncept cjeloživotnog učenja najčešće se vezuju ciljevi ekonomske prirode, primjerice postizanje veće konkurentnosti i trajne zapošljivosti. S druge strane ne smiju se zanemariti jednako važni ciljevi koji pridonose aktivnijoj ulozi pojedinca u društvu. Ti su ciljevi poticanje društvene uključenosti, razvoj aktivnoga građanstva te razvijanje individualnih potencijala pojedinaca.

Nastoji obuhvatiti europska načela za razvoj strateških politika obrazovanja nastavnika koji se odnose na visoku stručnu spremu uz postavljanje kompetencija u kontekst cjeloživotnog učenja, te stvaranje pokretljive profesije koja se temelji na partnerstvu. Napredovanje učitelja, nastavnika, odgajatelja, stručnih suradnika vezan je uz stalni profesionalni razvoj koji podrazumijeva:

- Metodičku kreativnost u poučavanju, odnosno pronalaženje postupaka za optimalno postizanje odgojno-obrazovnih ciljeva
- Primjena suvremenih oblika i metoda rada u poučavanju i korištenje suvremenih izvora znanja
- Postignute rezultate u odgojnom radu i osposobljenost učenika za samostalno učenje i trajno obrazovanje
- Promicanje ljudskih prava i briga za zdrav okoliš
- Suradnju s kolegama i ostalim predstavnicima društvenog okružja, koji sudjeluju u poboljšanju kvalitete života mladih

U sklopu izvannastavnog stručnog rada pedagoških radnika vrednuju se predavanja na stručnim skupovima, njihova vođenja, pripremanja tematskih izložbi i kulturnih priredbi otvorenih za javnost, organizacije natjecanja. Zatim, mentorstvo pripravniku do stručnog ispita, učenicima koji sudjeluju u izvanškolskim istraživačkim projektima, studentima, objavljivanje stručnih članaka u stručnim časopisima, referati na državnim kongresima ili konferencijama, sudjelovanja u provođenju obrazovni istraživanja. Bodovanju podliježu i sudjelovanja u izradbi nastavnog programa, recenzije i autorstva udžbenika ili stručnih knjiga, objavljivanje istraživačkog rada iz struke - koji pridonosi unapređivanju

odgojnoobrazovnog procesa, sudjelovanja u svojstvu znanstvenog istraživača u znanstveno-istraživačkom projektu, koji pridonose razvoju obrazovanja i znanosti.

Elementi vrednovanja stručnog usavršavanja su i sudjelovanja u stručnom usavršavanju koje ustrojava Ministarstvo znanosti, prosvjete i športa ili provode stručne ustanove i udruge, kao i stručno usavršavanje praćenjem suvremene stručne literature i časopisa što se utvrđuje iskazom učitelja prosvjetnog radnika i popisom bibliografskih jedinica).

Komunikacijska kompetencija pedagoških radnika

Učenje osnova komunikacije počinje od samog rođenja, a stečene sposobnosti kontinuirano se razvijaju kroz cijeli život. Pri tome veliku ulogu igra društvo u kojem se osoba formira i čije norme ponašanja prihvaća. Pojedinci se znatno razlikuju prema vještini odnosno kompetentnosti komuniciranja, a komunikacijska kompetencija pojedinca igra presudnu ulogu u svim nastavnim profesijama.

Razina komunikacijske kompetencije predstavlja stupanj u kojemu je ponašanje pojedinca primjereno odgovarajućoj situaciji, što mu omogućuje i olakšava ostvarenje i individualnih i grupnih ciljeva (npr. uobičajena reakcija u šali je smijeh, ali očekivanje njegovog trajanja i intenziteta su u konkretnim situacijama znatno različiti, zbog čega preglasan smijeh često može biti neprimjeren mjestu ili danim okolnostima i pogrešno protumačen).

Komunikacijska kompetencija može se objasniti i pomoću tri vrste ponašanja: spontanog, uvježbanog i planiranog. Spontano ponašanje karakterizira odsutnost svjesnog planiranja i okolina ga odmah prepoznaje i najbolje prihvaća. Uvježbano ponašanje zahtijeva promišljanje, a vježbom nastupa automatizacija, koja ipak može samo nalikovati spontanosti. Planirana ponašanja su uvijek svjesno promišljena i odmjerena, osoba koja ih provodi razmišlja o svakoj riječi, gestikulaciji i mimici. Sve tri vrste pridonose postizanju i individualnih i grupno postavljenih ciljeva, a na najvećoj cijeni i u životu i u nastavi je spontanost.

Kvaliteta suradnje

S obzirom na to da ostvarivanje individualnih ciljeva bez obzira na ciljeve ostalih može dovesti do toga da čovjek ostane bez podrške osoba koje ga okružuju, razina komunikacijske kompetencije ukazuje na uspješnost ostvarivanja i individualnih ali i grupnih ciljeva. U

najvećem broju slučajeva je u različitim oblicima interakcija s drugim osobama (posebno učenicima) znatno važnije održati međusobno pozitivne odnose nego ostvariti postavljeni individualni cilj. Navedena tvrdnja posebno je primjenjiva u nastavi u kojoj je često bitnije međusobno poštivanje, uvažavanje i tolerancija od suhoparne obrade predviđenog gradiva, jer bez uspostavljenih navedenih odnosa izostaje i dugoročan obrazovni učinak.

Dana situacija i uspostavljeni odnosi među osobama koje komuniciraju uvjetuju i odgovarajuća ponašanja. Tako su postavljeni obrasci različiti u komunikacijama između starijih i mlađih osoba, između osoba različitog spola ili različite pozicije na random mjestu. Radi se o stvarima koje se ne mogu naučiti iz knjiga nego se usvajaju promatranjem i doživljavanjem drugih ljudi, a najveći utjecaj imaju autoriteti (roditelji, pedagoški radnici,...).

Kvaliteta suradnje osoba ili grupa koje komuniciraju može olakšati ali i otežati njenu provedbu, zbog čega je i razina kompetencije pedagoških radnika pod direktnim utjecajem njihovih učenika i suradnika. Ali za postizanje odgovarajućeg stupnja komunikacijske kompetencije je pored odgovarajućih situacijskih činitelja potrebno ovladavanje i kognitivnim i biheavioralnim vještinama. Kognitivne pomažu pedagoškom radniku da otkrije način uspješnog ostvarivanja kako osobnih tako i grupnih ciljeva i vrijednosti kojima je usmjeren odgojno - obrazovni proces, dok su biheavioralne vještine usmjerene omogućavanju konkretnih preduvjeta koji su potrebni da zaista i dođe do njihovog konačnog ostvarenja.

Može se zaključiti da komunikacijska kompetencija između ostaloga podrazumijeva i sposobnost postizanja suradnje i kompromisa, pri čemu će se sve strane na kraju osjećati kao pobjednici. Biti zaista komunikacijski kompetentan značilo bi u svakoj situaciji znati saslušati sugovornika i pokazati uvažavanje prema njegovim stavovima i mišljenjima (što je od posebnog značaja za izgrađivanje samopoštovanje mladih ljudi), biti dosljedan, i u krajnjoj liniji postati uzor drugim osobama, što je izuzetno teško.

Ključne riječi: komunikacijska kompetencija, pedagogija cjeloživotnog učenja, tržište rada

Literatura

- Bratanić, M. (1990). Mikropedagogija - Interakcijsko - komunikacijski aspekt odgoja. Školska knjiga, Zagreb

- Buhać, Lj. (2017). Međuodnos komunikacijske kompetencije nastavnika i aktivnosti učenika u nastavi. Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet
- Carnegie, D. (2014). Kako steći komunikacijske vještine. V.B.Z., Zagreb
- Cooper, P. - McIntyre, D. (1996). Effective Teaching and Learning. Buckingham: Open University Press
- Eggen, P. - Kauchak, D. (1994). Educational Psychology, Classroom Connections, Macmillan College Publishing Company, New York
- Goleman, D. (2012). Emocionalna inteligencija. Zašto može biti važnija od kvocijenta inteligencije. Mozaik knjiga, Zagreb
- Hrvatić, N. - Piršl, E. (2005). Kurikulum pedagoške izobrazbe i interkulturalne kompetencije učitelja, Zagreb: Pedagojska istraživanja 2(2)251-266.
- Kolb, D. A. (2014). Experiential learning: Experience as the source of learning and development. FT press
- König, E. i Zedler, P. (2001). Teorije znanosti o odgoju. Educa, Zagreb
- Littlejohn, S.W. and Foss, A.K. (2007). Theories of Human Communication. Wadsworth Publishing Company, Wadsworth
- Lončarić, D. (2014). Motivacija i strategije samoregulacije učenja: teorija, mjerenje i primjena. Učiteljski fakultet u Rijeci, Rijeka
- Reardon, K. K. (1998). Interpersonalna komunikacija. Gdje se misli susreću. Alineja, Zagreb
- Schulz von Thun, F. (2005). Kako međusobno razgovaramo „Unutarnji tim“ i komunikacija primjerena situaciji. Erudita, Zagreb